

- Присадибну ділянку садка необхідно оформлювати в гармонійному взаємозв'язку з архітектурно-просторовим рішенням будівлі дитячого закладу.
- Присадибна ділянка має бути поділена на зони відповідно до вимог психологів та педагогів.
- Вхідна зона дитячого закладу має бути зверненою як до самого закладу, так і бути відкритою до житлового району.
- Плануючи присадибну ділянку дитячого закладу, бажано використовувати природні екологічно чисті гаптичні матеріали.

1. Дячок О. М. *Архітектура сучасних шкільних будівель // Перспективні напрямки проектування житлових та громадських будівель: Зб. наук. пр. – К., 2003.* 2. Ернст Т.К. *Вплив педагогічно-антропологічних та психологічних факторів на проектування дитячих закладів // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Дніпропетровськ, 2005.* 3. Ернст Т.К. *Урахування екологічних та енергетичних факторів у загальному концепті проектування дитячих закладів // Теорія та історія архітектури і містобудування: Зб. наук. праць. – К.: НДІТІАМ, 2005. – С. 41–52.* 4. Свиблова О. *Пространство города // Знание – сила. 1987. – №10. – С. 94–95.* 5. Day C. *Bauen für die Seele. Architektur im Einklang mit Mensch und Natur. – Staufen bei Freiburg: Ökobuch Vlg., 1996. – 189 с.* 6. Forster J. *Räume zum Lernen und Spielen. Untersuchung zum Lebensumfeld "Schulbau". – Berlin: Vwb, 2000. – 190 с.* 7. Klockhaus R. *Habermann-Morbey B. Psychologie des Schulvandalismus. – Göttingen: Hogrefe Verlag für Psychologie, 1986. – 117 с.*

УДК 728.48

В.В. Куцевич

Український зональний науково-дослідний
проектний інститут з цивільного будівництва

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТИПОЛОГІЇ КІНОТЕАТРІВ

© Куцевич В.В., 2006

Проаналізовано розвиток проектування та будівництва кінотеатрів у минулому сторіччі та сьогодні. Запропоновано застосовувати новітні технології та архітектурно-планувальні вирішення з метою формування перспективних типів кінотеатрів.

Розглядаючи один з найбільш масових видів дозвілля – кіно, треба зазначити, що за 100 років існування кінематографа значно удосконалилася техніка кінодемонстрації, розвинулася система видів проєкції, сформувалася широка мережа кінотеатрів. Для того, щоб усвідомити розвиток проектування та будівництва кінотеатрів, треба розглянути вплив нових технологій на їхнє формування.

Перша “технологічна” криза кінотеатрів вибухнула у кінці 40-х і продовжувалася до середини 50-х років минулого сторіччя. Криза була пов’язана з появою чорно-білого телебачення. Для подолання цієї кризи кіноіндустрія розробила та впровадила так звані “широкі” формати зображення: Papa Vision, Vista Vision і найпоширеніший формат широкоекранного зображення – Cinema Scope.

Безумовно, широкоекранне зображення у кінотеатрі було відчутно привабливішим для перегляду фільмів, ніж в невеликих кінескопах перших чорно-білих телевізорів. Відвідуваність кінотеатрів не повернулася до докризового значення, але став помітним темп її зростання. Однак, у кінці 50-х починається нова криза кінотеатрів, пов’язана з появою кольорових телевізорів. Правда, ця криза минула Радянський Союз, бо тоді кольорове телебачення у нас ще не було поширеним.

Для протидії кризі було проведено масштабні дослідження аудиторії глядачів, в результаті яких виявили:

глядачі надають перевагу відвідуванню кінотеатрів невеликими групами з 5–8 людей, тобто родинами, компаніями;

глядачі відчують себе комфортніше у невеликих залах на 50–80 людей;

крім перегляду кінофільмів, глядачі хочуть мати у кінотеатрі інші види дозвілля та розваг: кафе, бари, ігрові кімнати; а також хочуть комфорту (наявність гардеробів, автостоянок тощо) [1, 2, 3].

Кризу вдалося подолати завдяки будівництву перших багатозальних кінотеатрів з підвищеною комфортністю. Відвідуваність вже не повернулася на рівень “золотої ери” кінематографу, але й не знижувалась катастрофічно.

Кінець 70-х років ознаменувався появою у розвинутих країнах перших відеомагнітофонів для домашнього користування. Ця криза також обійшла СРСР тоді, але наздогнала нас у кінці 80-х років. Так розпочалася “третя технологічна” криза кінотеатрів. Для її подолання світова кіноіндустрія розпочала відчутно змінювати технологію не тільки кінопоказу, але і кіновиробництва загалом.

Головним завданням кіноіндустрії було досягнення у кінозалі ефекту, неможливого у “домашньому відео”: високоякісне кольорове зображення, стереозображення (IMAX стереокіно), багатоканальний звук (Dolby Stereo, Stereo-70), а згодом і впровадження цифрового багатоканального звуку (Dolby Digital, DTS, SDDS). Отже, в результаті боротьби кіноіндустрії і кінотеатрів з розвитком інших технологій дозвілля і розваг було запропоновано новітні технології кінопоказу, які сприяли залученню глядачів до кінотеатрів.

Істотним недоліком вітчизняної системи кінообслуговування є зайва стандартність організації та її форм, які передбачають тільки єдину функцію – кінопоказ, який розрахований на середнього відвідувача, крім того, архітектурно-планувальні характеристики існуючих кінотеатрів помітно застаріли. Так, кімережа України переважно складається з одно- або двозальних кінотеатрів із скороченим складом приміщень, що вимагає її відновлення і реконструкції.

У противагу існуючій за радянських часів тотальної типізації кінотеатрів набувають поширення кінотеатри універсального використання з розширеним складом приміщень [4, 5]. Наприклад, проект багатозального кінотеатру житлового району Виноградар у м. Києві являє собою багатфункціональний комплекс, що поєднує універсальний кіноконцертний зал на 600 місць, кінозал на 320 місць, кінобар-дискотеку, молодіжний клуб, кімнату казок для малят, зали ігрових автоматів і демонстрації мультфільмів (арх. Е. Більський).

У багатозальному кінотеатрі “Флоренція” житлового району Троєщина в Києві, крім трьох залів для глядачів на 500, 300 і 200 місць (перший універсальний зал з естрадою і артистичними кімнатами), окремим блоком виділено групу приміщень передсеансної роботи: дитяча кімната, клубні приміщення і зал для перегляду мультфільмів (арх. О. Перченков).

Поліфункціональний характер кінотеатру, заснований на принципах гнучкого планування, реалізовано у проекті двозального кінотеатру на 800 місць для м. Дніпропетровська. У проекті за рахунок повороту екранів навколо горизонтальної осі двозальний простір перетворюється у великий одностальний для концертних функцій з використанням фойє як напівострівної сцени (арх. В. Веснін).

Поширилося проектування і будівництво багатозальних кінотеатрів за кордоном, помітною рисою яких є застосування новітніх технічних досягнень, що сприяють вищій якості кінопоказу і звуковідтворення [4]. Так, наприклад, неподалік від Брюсселя зведено найбільший у світі кінокомплекс Kinepolis, що складається з 26 кінозалів (загальною площею 22 тис.м²), трьох фойє, барів, залів для перегляду відеофільмів та інших розваг. Загальна кількість місць комплексу – 7000, місткість залів – 150–700 місць. Дві кіноапаратні обладнано новітньою технікою. Для інформації і контролю встановлено 100 моніторів: у касовому вестибулі, при вході в зали, у фойє та інших місцях.

У м. Вінне (Франція) на території парку побудовано культурний комплекс Kinemax, до якого входять кінозали, а також зали для перегляду теле- і відеопрограм. Основний зал на 400 місць з великим екраном шириною 26 м і висотою 21 м призначається для показу фільмів за канадською системою (з горизонтальним розташуванням кадру).

У конкурсному проекті “кінотеатру майбутнього” (ФРН) до складу приміщень введено різноманітні види кінозалів (програмний “дуплекс”, відкритий відеозал), а також кафе. Прямокутну будівлю розчленовано на окремі функціональні групи приміщень, які можна використовувати для проведення різних заходів.

Англійське відділення відомої американської фірми AMC Entertainment відкрило 10-зальний кінотеатр „Point”. Своєю оригінальною архітектурно-конструктивною структурою, високоякісним внутрішнім опорядженням, рестораном, барами і буфетами він привертає велику увагу відвідувачів. Кінотеатр має форму піраміди з металевих ферм, пофарбованих у червоний колір, усередині якої розташовані прямокутні секції із скляними і дзеркальними стінами. Продаж квитків комп’ютеризований, місткість залів – 156–224 місць. Після будівництва цього першого заокеанського кінотеатру аналогічні кінотеатри буде створено у ФРН, Голландії, Іспанії та інших європейських країнах.

У закордонній практиці з’явилися електронні та цифрові кінотеатри. В електронних кінотеатрах ширина екрана не перевищує 8 м, а кількість глядачів 300–400 людей; показ можна здійснювати з будь-яких відеоджерел: як з DVD-програвача, так і D-VHS-відеомонітору. У цифрових кінотеатрах ширина екрана більша за 8 м (звідси й вимога високої якості світлового потоку), а джерелом зображення є обов’язковий сервер. Різні країни вибирають різні типи кінотеатрів: так, Америка надає перевагу цифровим кінотеатрам з великими залами, а Європа більш схильна до багатозальних кінотеатрів з невеликими залами, тобто до електронних кінотеатрів [6–8].

Зазначені технології здатні підвищувати привабливість кінотеатрів, оскільки можуть забезпечити:

- якісний показ фільмів;
 - оперативну доставку фільмів у кінотеатри;
 - широкий вибір фільмів (сервіс кіноспоживання);
 - високоякісний показ альтернативного контенту (спорт, концерти, різноманітні шоу і спектаклі);
 - показ високоякісної реклами у кінотеатрі.
- У майбутньому можлива механізація і автоматизація багатьох процесів:
- точок доставки-обробки інформації у бібліотеках;
 - світловий і звуковий супровід дозвіллевих програм, дискотек, спектаклів і концертів, реклами;
 - супровід ігор і розваг;
 - прибирання приміщень і т.ін.

Глядачі, орієнтовані при відвідуванні кінотеатру на спілкування, не задоволені одним кінопереглядом. Їх не задовольняє інтенсивний режим роботи, обмежені можливості проведення дозвілля до початку і після закінчення сеансу тощо. Глядачі, які йдуть до кінотеатру насамперед відпочити, а також ті, для кого відвідування кінотеатрів залишається популярною формою проведення часу, не задоволені умовами і рівнем комфортності більшості кінотеатрів.

Місткість залів у кінотеатрах та інших закладах дозвілля та культурно-видовищного призначення або кінозалів, які входять до складу приміщень різних центрів та комплексів, треба визначати залежно від форм кінодемонстрації, технологічного обладнання і від потреб кінообслуговування.

Кооперування кінотеатрів з іншими закладами і підприємствами соціокультурного обслуговування (наприклад, з торговими центрами) дасть змогу повніше задовольняти різноманітний комплекс потреб сучасного городянина із дотриманням принципу економії часу. В умовах інтеграції зросте також взаємодоповнюваність різних соціокультурних закладів, що підсилить спеціалізацію кожного з них та підвищить якість запропонованих послуг.

На підставі аналізу вітчизняного і зарубіжного досвіду проектування, будівництва та експлуатації кінотеатрів їхні приміщення кінотеатрів рекомендується поділяти на такі групи:

- приміщення комплексу для глядачів;
- приміщення демонстраційного комплексу (зал для глядачів);
- приміщення адміністративно-господарські, виробничі та ті, що обслуговують естраду.

Розрахункову місткість кінотеатрів для визначення площі приміщень комплексу для глядачів треба приймати: в однозальних кінотеатрах – від місткості залу для глядачів, у двозальних – місткості більшого залу, у тризальних та з більшою кількістю залів – 0,7 загальної місткості всіх залів і комплексів, але не менше місткості найбільшого залу.

Касовий вестибуль з касовими кабінами (площею не меншою ніж 2,5 м² кожна) передбачають у кінотеатрах з місткістю залів 400 місць та більше. Кількість касових кабін рекомендується приймати з розрахунку 1 кабіна на 400 глядачів. До приміщень комплексу для глядачів також належать вхідний та вихідний вестибулі, гардеробна, фойє, буфет (кафе, ресторан з підсобними приміщеннями), дитяча кімната, приміщення ігрових автоматів та настільних ігор, вітальня, зимовий сад, танцювальний зал-дискотека із підсобними приміщеннями, переглядовий (відео-) зал, приміщення для клубної роботи, кімната для куріння та санвузли.

Під час проектування вестибулів і гардеробних у кінотеатрах необхідно передбачати додаткову площу для людей, що супроводжують інвалідів, із розрахунку 0,5 м² на кожного інваліда. Площа у фойє на одного глядача має становити 0,4–0,45 м², для фойє дитячих кінотеатрів (залів) – 0,6 м², для фойє кінотеатрів (залів із безперервним кінопоказом) – 0,25 м².

Виставкові зали з площею на одного глядача – 0,11 м² (але не меншою за 50 м²) рекомендується передбачати в багатозальних кінотеатрах. Місткість танцювального залу (дискотеки) із підсобними приміщеннями визначають як 10–20 % від місткості кінотеатру, а площа на глядача повинна становити 1,5–2,0 м².

Зали для глядачів у кінотеатрах рекомендується поділяти за місткістю:

камерні – 50–80 місць;

малі – 81–300 місць;

середні – 301–800 місць;

великі – 801–1200 місць;

крупні – 1201 і більше.

Норму площі залу для глядачів пропонується приймати на одне місце для:

кінотеатрів цілорічної дії – 1,0–1,2 м²;

кінотеатрів сезонної дії – 0,9 м².

Площі окремих приміщень технологічного забезпечення кінопоказу повинні визначатися завданням на проектування або проектом відповідно до прийнятого технологічного обладнання. У багатозальних кінотеатрах рекомендується встановлювати кінопроектори одного типу з джерелом світла різної потужності, залежно від розмірів екрана.

До приміщень адміністративно-господарської, виробничої зони та тих, що обслуговують естраду, належать: кабінет директора (головного адміністратора), кімната чергового адміністратора, кабіна старшого касира, кімната бухгалтерії (контора), кімната педагога, кімната відпочинку персоналу (з гардеробною), артистичні при естраді (кімната лектора) з коморою, плакатна, столярна і слюсарна майстерні та господарчі приміщення. Кімнату педагога рекомендується передбачати в дитячих кінотеатрах або кінотеатрах з дитячими залами площею не меншою за 12 м². Артистичні необхідно передбачати в кінотеатрах з універсальними залами (не менше двох приміщень площею не меншою за 12 м² кожне із санвузлом та душовою). Плакатну, столярну і слюсарну майстерні необхідно передбачати в кінотеатрах на 300 місць і більше.

Визначені типологічні та технологічні характеристики кінотеатрів знайшли своє відображення у проекті ДБН “Культурно-видовищні та дозвіллієві заклади”, які готується до видання (керівник розробки д.арх. Куцевич В.В.).

До кола соціокультурних функцій сучасного кінотеатру необхідно ввести як створення сприятливих умов для реалізації власних функцій кінопоказу (пізнавальних, естетичних і т.ін.), так і організацію дозвілля – масової роботи з глядачем, а також супутніх функцій. Адже супутній бізнес кінотеатру – concessions (прибуток від роботи барів, кафе, продажу сувенірів), прибуток кінотеатру від показу реклами – повністю залежить від кінопоказу.

На нашу думку, увесь бізнес кінотеатру залежить від його відвідування, тобто від привабливості кінотеатру для глядачів, що, своєю чергою, залежить від таких факторів, як комфортність, прем'єрність, якість кінопоказу та репертуарної політики. Так, комфортність визначається архітектурно-планувальними якостями кінотеатру, естетичністю його інтер'єрів та наявністю сучасного обладнання (умеблювання, інженерного забезпечення), а також супутніх приміщень: барів, кафе, приміщень для гральних автоматів та ін.

Оскільки до складу комплексу входять різні заклади та підприємства, то і економічна оцінка кожного з цих об'єктів повинна містити показники, що відповідають функціональним, управлінським та економічним особливостям кожного з типів цих закладів. Наприклад, у сучасному кінотеатрі кінопоказ дає тільки 40 % прибутку (50 % касового збору), 25 % дає реклама і 35 % – прибуток від роботи барів, кафе, гральних автоматів. При цьому нормальна рентабельність обслуговування у барах і кафе може доходити до 300–400 % [8].

Якість кінопоказу – фактор, який залежить безпосередньо від якості технології кінопоказу, тобто обладнання, влаштованого в кінотеатрі. Це також комфортність сприйняття зображення фільму (розміри зображення), кут зору кіноглядача і звук, тобто акустика кінозалу, рівень і частотна характеристика відображення.

Репертуарна політика – не стільки широта вибору фільмів в кінотеатрі, скільки тип фільмів, які демонструються в конкретному кінотеатрі, залежно від його “позиціонування”: дитячий, сімейний, американський, європейський або український.

Отже, застосування принципу інтеграції має стати головним напрямком функціонального розвитку кінотеатрів на перспективу. Типологічно формувати ці функції кінотеатрів необхідно за допомогою багатозальності і розширення складу приміщень. На цій основі необхідно створювати перспективні типи кінотеатрів: прем'єрний, мультиплекс, студійний, дитячий, експрес тощо.

Прем'єрний – головний кінотеатр міста, призначений для проведення громадських заходів (кінопрем'єр, кінофестивалів, концертів).

Мультиплекс – багатозальний кінотеатр (комплекс), до складу приміщень якого входять декілька (три і більше) залів для кінопоказу та розширений склад приміщень супутнього призначення (для дозвілля, харчування та розваг).

Студійний – кінотеатр, призначений для пропаганди кіномистецтва, що поєднує кінопоказ з роботою кіноклубу, де демонструються фільми на замовлення глядачів і проводиться лекційна робота та обговорення фільмів.

Дитячий – кінотеатр для обслуговування дитячого глядача, де відбувається доекранна робота з глядачем, а також дитячі громадські заходи і клубна робота.

Експрес – кінотеатр швидкісного обслуговування глядачів з безперервним кінопоказом.

Кінокафе – кооперований заклад, у якому можливі різні форми поєднання кінодемонстрації, гастрономічного обслуговування, а також культурних заходів.

Узагальненням досвіду проектування, будівництва й експлуатації кінотеатрів, а також за результатами експериментального проектування автор рекомендує архітектурно-планувальну організацію різних типів кінотеатрів, пропонує схеми їхніх планувальних компонувань (композицій) і вирішення функціонально-технологічних вузлів. Ці рекомендації знайшли своє відображення у нормативних документах та проектно-будівельній практиці.

1. Нийт Т., Хейдметс М. Психологические проблемы проектирования кинотеатров // Проблемы практической психологии. Социально-психологические исследования / Под ред. Х. Миккина. – Таллинн: Изд-во при Таллин.пед.ин-те, 1984. – С.133–147. 2. Кругликова Е.Г., Таранова Е.И. Кинотеатр как элемент системы кинообслуживания города // Пути совершенствования комплексов и зданий культуры, спорта и управления: Сб.научн.тр. / ЦНИИЭП учебных зданий. – М., 1987. – С.67–73. 3. Куцевич В.В. Новые направления проектирования культурно-просветительных и физкультурно-оздоровительных учреждений // Строительство и архитектура. – К.: Будівельник, 1988. – Вып.24: Жилье дома и здания общественного назначения. – С.74–80. 4. Куцевич В.В. Кинотеатр –

общественно-культурный центр // Жилищное строительство и архитектура. – 1989. – №7. – С.13–15. 5. Куцевич В.В. Перспективні типи кінотеатрів // Архітектура України. – 1993. – N 2. – С.8–13. 6. Березин О.С. Цифровой кинотеатр // Техника кино и телевидения. – 2003. – №4. – С 5–9. 7. Василевский Ю.А. Цифровое кино в Европе: состояние и перспективы развития // Техника кино и телевидения. – 2003. – №8. – С. 17. 8. Гадиян Г.С., Вацик В.А., Терехова М.М. Эра цифрового кинематографа – будущее, доступное сегодня // Техника кино и телевидения. – 2003. – №5. – С. 8–9.

УДК 711

Г.Є. Підмазко

Одеська державна академія будівництва і архітектури,
кафедра архітектури та містобудування

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВІТКУ МОРСЬКИХ ВОКЗАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ

© Підмазко Г.Є., 2006

Розглянуто засади розвитку морських вокзальних комплексів, специфіку архітектурного проектування цих будов та їх елементів.

Як відомо, стан архітектури є істотним індикатором соціальних і технічних змін у світі. Останні десятиріччя світ змінюється достатньо динамічно. Головним рушієм цього процесу є глобалізація й ринкова економіка, які надзвичайно швидко змінюють умови економічного, політичного й соціального життя в будь-якій країні.

Загальновідомий факт, що архітектура є одним з істотних компонентів культури, подібно науці, творчості, мистецтву. Культура продовжує боротися з архаїчними забобонами, і доти, поки глобальна або екологічна катастрофа не змусить її різко активізувати свої зусилля, навряд чи можна буде сподіватися на масштабний культурний прорив, зокрема й в архітектурі. Однак уже сьогодні можна розглянути досить радикальні зміни в архітектурі, які, з одного боку, пов'язані із серйозними трансформаціями в науковій сфері, а з іншого боку, повинні поступово поширитися на всі інші області життя. Останнім часом з'явилися фундаментальні колективні дослідження тих революційних змін у картині світу, методологічних підставах науки, у самому стилі наукового мислення, які відбуваються у зв'язку з розвитком теорії самоорганізації (синергетики). Спираючись на можливості, наданні комп'ютерними технологіями, цей новий погляд на світ знаходить відгук у процесах, що змінюють характер архітектури.

Ці зміни вимагають опрацювання нової концепції містобудівного розвитку. Для стійкого економічного росту міста загалом важливо, щоб у ньому сформувалися й одержали розвиток галузі, що найефективніше використовують місцеву специфіку й наявний потенціал. Основу потенціалу створюють географічне положення, транспортні мережі, порт, висококваліфіковані кадри, архітектура, культурно-історична спадщина. Для цього потрібні відповідна інфраструктура й підтримка контактного середовища, якому притаманні відкритість, безпека, зручність, привабливість, краса й унікальність. Всі ці якості вдало поєднає морський вокзальний комплекс – контактний центр з транспортною, діловою, інформаційною, туристсько-культурною функціями. У ньому повинні розвиватися всі форми контактів: торговельні, фінансові, виробничі, наукові, культурні, політичні. У зв'язку із цим у сучасних умовах відбувається адаптація проектно-планувальної практики до умов вільного ринку. Це вимагає якісно нової методології й принципово інших прийомів містобудівного проектування, зокрема, у частині планування, забудови й реконструкції морських вокзальних комплексів у структурі морського узбережжя. Морський вокзальний комплекс необхідно розглядати в структурі міста як один з основних елементів